

Müəllim hazırlığı: məqsədlərimiz, strateji hədəflərimiz

Cəfər CƏFƏROV,
*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji
Universitetinin rektoru, professor*

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev Azərbaycan Gənclərinin Birinci Forumundakı nitqində demişdir: "Xalqımızın tarixinin əsasını təşkil edən bütün mərhələlərdə yüksək mədəniyyət olmuşdur. Keçmiş tariximizdən bizə qalan simaları bu gün dünyada məşhurlaşdıran və bizim üçün nümunə edən onların yüksək mədəniyyətidir, yüksək amallarıdır... Gənclərimiz milli ruhda, milli-mənəvi dəyərlərimizin əsasında tərbiyələnməlidir". Deməli, yetişməkdə olan gənc nəslin milli-mənəvi ruhdə tərbiyəsi, təlim və tərbiyə işlərinin milli zəmində qurulması, tariximizin, mədəniyyətimizin, pedaqoji irsimizin öyrənilməsi hər zaman olduğu kimi, bu gün də aktuallığı ilə diqqəti cəlb edir. Müdriklər yaxşı demişlər ki, keçmişə unutmamaq, çünki o gələcəyin müəllimidir.

Bu il ölkəmizin ali təhsil sistemində xüsusi yeri və mövqeyi olan Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (ADPU) yaranmasının 95 ili tamam olur. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin yüksək qiymət verdiyi Azərbaycan müəllimləri müstəqil respublikamızın intellektual potensialının formalaşmasında böyük əmək sərf etmişlər. Ölkəmizdə yüksəkix-tisaslı pedaqoji və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasında ADPU-nun professor-müəllim heyətinin və onun məzunlarının xüsusi payı vardır. Bu illər ərzində Pedaqoji Universitet böyük inkişaf yolu keçməklə bərabər, zəngin ənənələrə malik elm və təhsil müəssisəsi kimi tanınmışdır. Pedaqogika, psixologiya və ayrı-ayrı fənlərin tədrisi metodikası məhz bu ali məktəbdə təşəkkül tapmış, inkişaf edərək indiki yüksək səviyyəsinə çatmışdır. Çoxillik fəaliyyəti dövründə ADPU yalnız respublikamız üçün deyil, Gürcüstan, Mərkəzi Asiya respublikaları, Bolqarıstan və digər ölkələr üçün də yüksəkix-tisaslı müəllim və elmi kadr hazırlığı prosesini uğurla həyata keçirmişdir.

ADPU-nun tarixinə və keçdiyi yola nəzər salanda görürük ki, Azərbaycan Xalq Komissarları Sovetinin (XKS) sədri Nəriman Nərimanovun imzaladığı 1921-ci il 26 avqust tarixli dekret əsasında 6 nəfər tələbə ilə milli dildə fəaliyyətə başlayan bu ilk ali pedaqoji təhsil ocağı yeni təşkil olunan I və II dərəcəli məktəbləri yüksəkix-tisaslı pedaqoji kadrlarla təmin etmək məqsədilə yaradılmışdır. Fəaliyyəti dövründə institut 150 mindən çox müəllim kadrları hazırlamış, bir sıra ixtisaslar üzrə elmi-pedaqoji kadr hazırlığının mərkəzinə çevrilmişdir.

Institut tədris və elmi-pedaqoji fəaliyyəti dövründə müxtəlif çətinliklərə də məruz qalmışdır. İki dəfə (1927-1929 və 1941-1943-cü illərdə) fəaliyyəti dayandırılmış, Azərbaycan Dövlət Universiteti (indiki Bakı Dövlət Universiteti) ilə birləşdirilmişdir. Lakin zamanın bütün çətinliklərindən şərəflə çıxaraq Azərbaycanda milli mədəniyyətin, elmin və təhsilin inkişafında xüsusi xidmətləri olan müəllim kadrları yetişdirməklə, millətin mədəni potensialının formalaşmasında önəmli rolunu qoruyub saxlamışdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, institutun ali təhsil ocağı kimi formalaşmasında və inkişafında Azərbaycan hökumətinin başçısı N.Nərimanov, xalq maarif komissarı D.Bünyadzadə, dövrün görkəmli ziyalıları - M.Quliyev, Ü.Hacıbəyli, V.Xulufu, Ə.Übeydulin, B.Çobanzadə və sair ziyalıların xidməti əvəzsizdir. 95 il əvvəl yaranmış institutun ilk direktoru Odessa Universitetinin məzunu Fətulla bəy Rzabəyli, direktor müavini Tiflis Müəllimlər İnstitutunun məzunu Həbib bəy Mahmudbəyov olmuşdur.

Sonralar direktor vəzifəsində çalışan M.Əfəndiyev, H.Mahmudbəyov, Ş.Manafov

və C.Məmmədov Pedaqoji İnstitutun təşkilatı baxından möhkəmlənməsi, o cümlədən tədrisin təşkili və elmi fəaliyyətin tənzimlənməsi istiqamətində səmərəli fəaliyyət göstərirlər. Onların həyata keçirdikləri konkret əməli tədbirlər yeni təhsil müəssisəsinin maddi-texniki bazasının qurulub möhkəmləndirilməsinə, fakültə və şöbələrin elmi-pedaqoji kadrlarla təmin edilməsinə, fəhlə və kəndli gənclərin ali təhsil almalarına tökan verdi. Rusiya, Qərbi Avropa, Türkiyə və Şərqi bir sıra tədris və elm mərkəzlərində təhsil alan yüksəkix-tisaslı milli kadrlar burada pedaqoji fəaliyyətə cəlb edildilər. Onlara öz bilik və bacarıqlarını tədris prosesinə tətbiq etmələri üçün münasib şərait yaradıldı.

Azərbaycanda pedaqoji kadrların hazırlanması prosesini yaxşılaşdırmaq və ali məktəblərdə vahid rəhbərliyi təmin etmək məqsədilə Azərbaycan XKS 1926-cı il iyun ayının 16-da "Ali pedaqoji institutların yenidən təşkili haqqında" qərar qəbul etdi. Həmin qərar uyğun olaraq Ali Pedaqoji Kişi və Ali Pedaqoji Qadın İnstitutları BDU-nun Pedaqoji fakültəsinə birləşdirildi. BDU-nun Pedaqoji fakültəsi səmərəli fəaliyyət göstərməsinə baxmayaraq, ali təhsilli pedaqoji kadrlara olan ehtiyacı lazımlıca ödəyə bilmədi. Buna görə də Pedaqoji fakültənin bazası əsasında müstəqil ali təhsil müəssisəsinin - Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (ADPI) yenidən yaradılması planlaşdırıldı. Respublikada ali pedaqoji təhsilin yenidən qurulmasında uğurlu addımlar atıldı. P.Qasimov instituta direktor, professor B.B.Komarovski isə direktor müavini təyin edildi. BDU müvəqqəti olaraq öz fəaliyyətini dayandırdı. BDU-nun Pedaqoji fakültəsində çalışan tanınmış alimlərin əksəriyyəti ADPI-yə müəllimlikə cəlb olundular.

1930-cu illərdə və 40-ci illərin əvvəllərində ADPI-də təşkilatı məsələlərin həllində, tədris və elmi-tədqiqat işlərinin düzgün qurulmasında direktor vəzifəsində çalışan P.Qasimovun, M.Bayramovun, B.Bünyadovun, M.Məmmədovun, D.Rəsulzadənin böyük xidmətləri oldu. Onların fəaliyyət göstərdikləri dövr tariximizin çox mürəkkəb, ziddiyyətli və faciələrlə dolu bir mərhələsidir. Sərt və ciddi qanunların tətbiqi ilə səciylənən həmin dövrdə Pedaqoji İnstitutda təhsilin tamamilə siyasiləşdirilməsi, sinfi mübarizənin gücləndirilməsi ali pedaqoji təhsilin inkişafında demokratik ənənələrin inkişafını ləngitməklə yeni, arzuolunmaz istiqamətin formalaşmasına zəmin yaratdı. 30-cu illərdə başlanan repressiya dalğası Azərbaycanın bir çox ziyalıları kimi, Pedaqoji İnstitutun da ən yaxşı müəllimlərinin məhv edilməsinə və ya sürgünə göndərilməsinə səbəb oldu. Ölkədə tüğyan edən repressiya dalğası ADPI-nin kafedralarına rəhbərlik edən milli kadrlarla yanaşı, bəzi görkəmli rus alimlərinin də həyatını puç etdi, onların yerinə ermənilər asanlıqla yerləşdirildi.

Böyük Vətən müharibəsinin ilk illərində ADPI-nin maliyyə imkanları tükəndi, tələbə və müəllim heyətinin maddi vəziyyəti ağırlaşdı. Bu səbəbdən də Azərbaycan XKS və Azərbaycan K(b)PMK-nın qərarı ilə institut 2-ci dəfə BDU ilə birləşdirildi. Müharibənin gedişində əsaslı dönüş yarandıqdan sonra ADPI BDU-nun tərkibindən ayrıldı və müstəqil ali təhsil müəssisəsi kimi fəaliyyətə başladı. Bu dövrdə instituta rəhbərlik ardıcıl olaraq A.Abdullayev, M.Ələkbərlı və Ə.Seyidova həvalə edildi. ADPI-nin yenidən qurulması onun maddi-texniki bazasının xeyli möhkəmlənməsinə, tələbə kontingentinin genişlənməsinə imkan verdi. Cəbhədə həlak olan müəllimləri əvəz edəcək elmi-pedaqoji kadrlar hazırlamaq üçün məqsədyönlü iş başlandı.

Xronoloji ardıcılığa əsasən, ötən əsrin 50-70-ci illərində tanınmış elm və maarif xadimləri - C.Hacıyev, M.Mehdizadə, H.Qədiri, C.Ələsgərov, M.Vəkilov, M.Əliyev, Ş.Ağayev ADPI-nin direktoru (rektoru) vəzifəsində çalışıblar.

50-60-cı illərdə M.Muradxanov, Ə.Zəkuzadə və Ə.Əbdülrəhmanova professor elmi adın verilmiş, professor A.Abbaszaadənin RSFSR PEA-nın müxbir üzvü, M.Mehdizadənin SSRİ PEA-nın həqiqi üzvü seçilməsi böyük elmi hadisə kimi gənc elmi kadrların inkişafına tökan verən əsas amilə çevrildi. Fəxrli deyə bilərik ki, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 10 prezidentinin 3-ü - Yusif Məmmədliyəv, Zəhid Xəlilov, Həsən Abdullayev ADPU-nun məzunları, SSRİ PEA-nın həqiqi və müxbir üzvü seçilən azərbaycanlı alimlər - M.Mehdizadə, A.Abbaszaadə, H.Əhmədov, S.İmanov ADPU-nun əməkdaşları olmuşlar.

Pedaqoji Universitet Azərbaycanda elmin və təhsilin inkişafına dəyərli töhfələr verən tanınmış alimlər yetişdirmiş, fəaliyyəti ərzində elmi mərkəz kimi formalaşmış inkişaf etmişdir. Bu ali təhsil müəssisəsində pedaqogika və psixologiya (Ə.Y.Seyidov, M.M.Mehdizadə, Ə.K.Zəkuzadə, M.Ə.Muradxanov, Ş.S.Ağayev, H.M.Əhmədov, Ə.Ə.Əlizadə), riyaziyyat (M.R.Əfəndiyev, M.Ə.Cavadov, İ.İ.İbrahimov, M.H.Cavadov), fizika (A.Q.Abbaszaadə, S.Ş.İmanov, M.İ.Murqozov), kimya (H.Şah-taxtinski, Ş.Ə.Məmmədov, A.Ə.Verdzadə), biologiya (Z.M.Şah-taxtinskaya, A.İ.Qarayev), tarix (Z.İ.İbrahimov, Y.B.Yusifov), filologiya (B.V.Çobanzadə, M.Ş.Şirəliyev, Ə.M.Dəmirçizadə, M.H.Rəfilı, Ə.R.Sultanlı, H.M.Araslı, F.S.Qasımzadə, A.M.Qurbanov, H.İ.Mirzəyev), fəlsəfə (H.İ.Hüseynov) və başqa sahələr üzrə elmi məktəblər və istiqamətlər yaradılıb inkişaf etdirilmişdir.

Xalqımızın fəxr etdiyi yüzlərlə tanınmış alim, yaradıcı ziyalı, ictimai və dövlət xadimi ADPU-da təhsil almışdır. Universitetin məzunlarından Y.Məmmədliyəv, H.Hüseynov, Z.Xəlilov, H.Abdullayev, M.Rəsulov, Ə.Hüseynov, İ.Hüseynov, S.Rəhimov, Ş.Qurbanov, A.Qarayev, Ə.Sumbatzadə, M.Dadaşzadə, M.Cəfərov, İ.İbrahimov, M.Şirəliyev, İ.Şıxlı, H.Əmirxanov kimi tanınmış elm və mədəniyyət xadimləri çoxdan xalqımızın elm və şöhrət simvollarına çevrilmişlər. Onların hər birinin adı xarici ölkələrdə keçirilən beynəlxalq səviyyəli nüfuzlu elmi məclislərdə böyük iftixarla çəkilir.

Sovet İttifaqı Qəhrəmanları - Mehdi Hüseynzadə, Xıdır Mustafayev, Fərid Səfərov, Səlahəddin Kazımov, Sosialist Əməyi Qəhrəmanları - Səfa İmanov, Zərbəli Səmədov, Rüstəm Səfərliyev, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları Mirələkbər İbrahimov, Mətləb Quliyev, "Azərbaycan Bayrağı" ordenli Malik Bayramov, Müşid Məmmədov igidlik, hünər, vətənpərvərlik rəmzi kimi xatırlanırlar. Onlar mərdlik və şücaətləri ilə məzunu olduqları ADPU-nun şöhrəti uca tutmaqla on minlərlə insana örnək və tərbiyə nümunəsidir. ADPU-nun məzunları müxtəlif ali məktəblərdə, elmi-tədqiqat institutlarında, dövlət təşkilatlarında uğurla fəaliyyət göstərirlər.

Qeyd edək ki, ADPU-nun 95 illik tarixinin bütöv bir mərhələsində (1969-1987 və 1993-2003-cü illər) qazanılan uğurlar bilavasitə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin unudulmaz adı və çoxşaxəli fəaliyyəti ilə qırılmaz təllərlə bağlıdır. "Təhsil millətin gələcəyidir!" deyə ümummilli lider Heydər Əliyev daim ADPU-nu yüksək qiymətləndirmiş, 5 dəfə ADPU-da olmuş, professor-müəllim və tələbə kollektivinə çox dəyərli tövsiyə və məsləhətlər vermiş, hər bir əməkdaşın arzu və istəkləri ilə maraqlanmışdır. Müdrik siyasi xadim, görkəmli dövlət rəhbəri Heydər Əliyevin dəyərli tövsiyələri ADPU-da təhsil-tərbiyənin səmərə və keyfiyyətinin yüksəldilməsində, qəbul imtahanları prosesində obyektivlik və ədalətin təmin olunmasında, nöqsanların aradan qaldırılmasında, gənclərin ictimai fəallığının artırılmasında, yüksək səviyyəli elmi-pedaqoji kadr hazırlığında həlledici rol oynamışdır.

Ulu öndərin ADPI-nin 60 illik yubileyi ilə bağlı təntənəli mərasimində "Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutu böyük və çətin yol keçmişdir. Onun kollektiv Azərbaycan ümumtəhsil məktəbinin inkişafında böyük xidmət göstərmiş, institut xalq maarifi üçün yüksəkix-tisaslı kadrlar ocağına çevrilmişdir" -cümlələri ilə ali məktəbə verdiyi yüksək qiymət institut əməkdaşlarının sonrakı fəaliyyətinə yeni, sağlam nəfəs vermişdir.

Öz idarəçilik və dövlətçilik fəaliyyətində müəllim adına, müəllim əməyinə yüksək qiymət verən ümummilli liderimiz Heydər Əliyev müəllimlə bağlı belə bir müdrik fikri var: "Hər birimizdə müəllimin hərarətli qəlbinin bir zərərciyi vardır. Məhz müəllim doğma yurdumuzu sevməyi, hamımızın rifahı naminə vicdanla işləməyi müdrikliklə və səbrlə bizə öyrətmis və öyrədir. Müəllim adı dünyada ən yüksək addır. Şəxsən mən Yer üzündə müəllimlərdən yüksək ad tanımıram. Çünki hər birimizdə təhsil, bilik verən, bu səviyyəyə qaldıran məktəbdir və məktəbdə təhsil verən də müəllimdir. Mən müəllim qarşısında baş əyirəm".

Ulu öndər Heydər Əliyevin nüfuzlu ideyalarının layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev müəllim adına, müəllim əməyinə yüksək qiymət verərək demişdir: "Müəllim Azərbaycanda ən hörmətli insandır. Müəllimlər Azərbaycan cəmiyyətinin elitasıdır".

Nəsimiz öz milli-mənəvi dəyərlərini öyrəndikcə öz keçmişindən qürur duyur və onlarda öz soyuna, kökünə, millətinə bağlılıq daha da möhkəmlənir.

Heydər ƏLİYEV

70-80-ci illərdə institutda tədris və elmi fəaliyyətin səviyyəsinin yüksəldilməsi, yüksəkix-tisaslı müəllim kadrlarının hazırlanması, maddi-texniki bazanın genişləndirilməsi, yeni tədris korpusları və tələbə yataqxanalarının tikilməsi istiqamətində konkret tədbirlər həyata keçirildi. ADPU-nun rəhbərliyi dəyişdirildi. Əvvəlcə professor Həşim Ağayev, sonra professor Afad Qurbanov instituta rektor təyin olundular.

80-ci illərin sonları 90-cı illərin əvvəllərində ölkədə mövcud olan ictimai-siyasi şərait, hakimiyyət uğrunda gedən mübarizə, ermənilərin işğalçı siyasəti tədris prosesində və elmi-tədqiqat işlərində geriləməyə səbəb oldu. Ölkəmizə erməni-sovet hərbi qruplaşmalarının təcavüzü, eyni zamanda ölkə daxilində hakimiyyət uğrunda mübarizə aparən sərliştsiz müxalifət qruplarının qanunazidd işullarla hakimiyyətə yiyələnmək təşəbbüsləri nəticəsində respublikada nizam-intizam pozuldu. Bütün bunlar ADPU-da normal tədris fəaliyyətinə mane olurdu. Belə çətin bir şəraitdə xalqımızın böyük oğlu, ulu öndər Heydər Əliyev xalqın təkiddi tələbi ilə yenidən respublika rəhbərliyinə gəldi və "Mən öz ömrümün qalan hissəsini də xalqıma bağışlayıram", - deyərək müasir Azərbaycan dövlətini qurmaq missiyasını həyata keçirməyə başladı. Beləliklə, ölkədə alovlanmaqda olan vətəndaş müharibəsinin qarşısı alındı, silahlı yolla hakimiyyətə gəlmək cəhdlərinə birləşdiklik son qoyuldu, ictimai-siyasi sabitlik təmin edildi. Ermənilərdə hərbi qarşıdurmada tarazlığa nail olundu, hərbi əməliyyatlar dayandırıldı, münaqişənin dinc yolla aradan qaldırılması üçün ilkin şərait yarandı. Qonşu dövlətlərlə yaranmış gərginlik tədricən aradan qaldırıldı. Ölkədə və cəbhədə yaranmış sabitlik və Heydər Əliyevə inam nəticəsində 1994-cü il sentyabr ayının 20-də Bakıda dünyanın böyük neft şirkətləri ilə "Əsrin müqaviləsi" imzalandı. Respublikada irimiqiyahlı sosial-iqtisadi problemlərin həlli istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirildi. Ümummilli lider Heydər Əliyev böyük siyasi məharətlə Azərbaycanı, dövlətçiliyimizi, müstəqilliyimizi təhdid edən bütün bəlaləri dəf etdi, iqtisadiyyatımızın, beynəlxalq əlaqələrimizin, milli birliyimizin möhkəm özlünlü quraraq bizlərə əmanət etdi. Cəmiyyətin bütün potensialı mədəni-psixoloji, sosial-iqtisadi mühitin sağlamlanmasına, millətin tərəqqisinə və inkişafına yönəldi. Bütün tədris və elm müəssisələri kimi, ADPU-nun da səmərəli fəaliyyəti üçün əlverişli zəmin yarandı.

ADPU ölkəmizdə ali pedaqoji məktəblər arasında universitet statusu alan ilk tədris və elm ocağıdır. Belə ki, 1991-ci ildə Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə bu ali məktəbə universitet statusu verilmişdir. Zəngin elm və təhsil ənənələrinə malik olan ADPU respublikamızda ali pedaqoji təhsilin öncüllü hesab edilir.

ADPU-ya 1989-1994-cü illərdə professor Səlvər Aslanov, 1994-1996-cı illərdə professor Nizami Xudiyev, 1996-2006-cı illərdə professor Behlul Ağayev, 2006-2016-cı illərdə professor Yusif Məmmədov rəhbərlik ediblər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 23 iyun 2016-cı il tarixli Sərəncamı ilə ADPU-nun rektoru vəzifəsinə professor Cəfər Cəfərov təyin olundu.

Xüsusi qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə iqtisadi, siyasi, sosial, hüquqi islahatların həyata keçirilməsində, hüquqi, demokratik, dünyəvi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğunun genişlənməsində, milli və dünyəvi dəyərlərin bərqərar edilməsində, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin olunmasında, demokratik təsisatların yaradılmasında, bazar iqtisadiyyatına keçid prosesində əldə edilən nailiyyətlərin mühüm bir hissəsi təhsilin payına düşür. Təhsil bilik, bacarıq və qabiliyyətlərin gənc nəsle öyrədilməsi və ötürülməsi prosesidir. Təhsil gənliş anlayışdır, onun müxtəlif pillələri, mərhələləri vardır. Təhsil sahəsində qarşıya qoyulan vəzifələr tədris prosesində gerçəkləşdirilir. Ali təhsil bütöv-

lükədə təhsil sisteminin ən mühüm, ən vacib mərhələlərindən biridir. Çünki ali təhsil hər bir ölkənin insan kapitalının formalaşmasında böyük rol oynayır. İnsan kapitalı isə insanın malik olduğu qabiliyyət, qazandığı bilik, bacarıq və motivasiya imkanlarını müəyyən edir. Təhsil cəmiyyətin inkişafının özlünlü təşkil etməklə yanaşı, həm də ölkənin təhlükəsizliyinin, sabitliyinin təmin edilməsində mühüm amil kimi çıxış edir. Dövlət başçımızın qeyd etdiyi kimi, "Təhsil Azərbaycanın davamlı inkişaf strategiyasının ən öncül istiqamətlərindən biridir".

Ölkəmizdə təhsilin ayrı-ayrı sahələrinin inkişafı üzrə real vəziyyətin təhlili əsasında hazırlanmış təsdiq edilən və həyata keçirilən proqramlar nəticəsində təhsilin infrastrukturunu müasir tələblərə uyğun qurulmuş, təhsilin məzmunu yeniləndirilmiş, "Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli kurikulum)" təsdiq olunmuş, yeni dərslilik siyasəti reallaşdırılmış, təhsilalanların nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi üzrə yeni model və mexanizmlər tətbiq edilmiş, təhsil müəssisələri informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təmin edilmiş, təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması, məktəbəqədər, texniki peşə, ali təhsil, xaricdə təhsil, istedadlı uşaqların inkişafı, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsilinin təşkili və digər bu kimi sahələrdə əhəmiyyətli nailiyyətlər əldə olunmuş, maddi dəyərlərdən əldə edilən kapital insan kapitalının inkişafına yönəldilmişdir.

Dövlət başçımız İlham Əliyevin sərəncamı ilə təhsil, səhiyyə, elm və mədəniyyət sahəsində inkişafyönümlü proqram və layihələrin uğurla həyata keçirilməsində Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Milli Məclisin deputatı, UNESCO və İSESCO-nun xoşməramlı səfəri Mehriban xanım Əliyevanın böyük xidmətləri vardır. Heydər Əliyev Fondunun "Uşaq evləri və internat məktəblərinin inkişafı", "Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb", "Təhsilə dəstək", "Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində inkişafı proqramı" və digər layihələri özünün humanist məqsədləri ilə diqqəti cəlb edir. Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına, bütün dünyada təbliğinə böyük töhfələr verən Mehriban xanım Əliyevanın həyata keçirdiyi layihələr, humanitar yönümlü proqramlar ölkəmizdən çox-çox uzaqlarda da böyük rəğbətə qarşılanırlar. Xarici ölkələrdə (Pakistan, İtaliya, Rusiya, Fransa, Gürcüstan və s.) Heydər Əliyev Fondunun vəsəti ilə hazırlanan inşaa olunan məktəb binaları, təmir edilən mədəniyyət abidələri Mehriban xanım Əliyevanın çoxşaxəli fəaliyyətinin bariz nümunəsidir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin xatirəsinə əbədiləşdirmək, onun zəngin və mənalı həyat yolunu, çoxşaxəli fəaliyyətini dərindən öyrənmək, təbliğ etmək, gələcəyin müəllimlərini dövlətçiliyə sədaqət və azərbaycançılıq ruhunda tərbiyə etmək ADPU-nun professor-müəllim heyətinin ən ümdə vəzifələrindəndir.

Heydər Əliyev irsində Vətən sevgisi, Azərbaycan sevgisi, azərbaycançılıq hissi, xalq, millət sevgisi, dil sevgisi, milli mədəniyyət sevgisi, insanın insana, insanın Vətəninə, xalqına, dövlətinə sədaqət hissi mühüm yer tutur. Bu irsin qorunması və gələcək nəsillərə çatdırılması, hər bir gəncdə azərbaycançılıq hissinin formalaşdırılması, gənc nəslin dövlətçilik ənənələrinə sədaqət ruhunda tərbiyə olunması ən vacib şərtlərdən biridir. Ulu öndərin xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq ADPU-nun foyesində abidəsi qoyulmuş, nadir eksponatları sərgiləyən, professor-müəllimlərin, tələbələr və universitetin qonaqlarının ziyarət məkanına çevrilən Heydər Əliyev Muzeyi yaradılmışdır. Zəngin irsin gənc nəsle çatdırılması məqsədilə "Heydər Əliyev məktəbinin lektoriyası" təşkil edilmiş, ADPU-nun 2 nömrəli tədris binasında möhtəşəm Heydər Əliyev Mərkəzi yaradılmışdır. Heydər Əliyevin nəzəri irsini dərindən öyrənmək məqsədilə universitetin professor-müəllim heyəti, tələbələri və doktorantları üçün xüsusi kurslar təşkil edilmişdir.

Müəllim hazırlığı: məqsədlərimiz, strateji hədəflərimiz

← Əvvəli səh.8

Hazırda ADPU-da 8 fakültə - Filologiya, Tarix və coğrafiya, Riyaziyyat və informatika, Kimya və biologiya, Fizika və texnologiya, Məktəbəqədər təhsil, Psixoloji xidmət və korreksiyaedici təlim, Musiqi, təsviri incəsənət, fiziki tərbiyə və çağırışa qədər hazırlıq, İbtidai təhsil fakültələri, Magistratura və doktorantura şöbəsi, həmçinin SABAH qrupları fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 oktyabr 2013-cü il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nda nəzərdə tutulan ön mühüm vəzifələrdən biri də müasir tələblərə cavab verən təhsil infrastrukturunun yaradılması və təhsil müəssisələri şəbəkəsinin rasionallaşdırılmasıdır. Dövlət Strategiyasının bu tələblərinə uyğun olaraq, ölkə Prezidentinin 26 noyabr 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun (AMİ) ADPU-ya birləşməsi və onun filiallarının ADPU-nun strukturuna çevrilməsi nəticəsində ADPU ölkədə pedaqoji kadr hazırlığı ilə məşğul olan unikal ixtisaslaşmış ali təhsil müəssisəsinə çevrilmişdir. Bununla yanaşı, Nazirlər Kabinetinin 3 fevral 2016-cı il tarixli qərarı ilə Bakı Sənaye-Pedaqoji Kolleci Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinə (ADPK) birləşdirilməklə ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci kimi fəaliyyət göstərməyə başlayıb. Qeyd edək ki, dövlət başçımızın 2016-cı il 29 aprel tarixli Sərəncamı ilə ADPU-nun Qazax filiali Bakı Dövlət Universitetinə, Zaqatala filiali isə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinə verilib. Hazırda ADPU-nun 5 filialı - Ağcabədi, Cəlilabad, Quba, Şəki və Şamaxı filialları fəaliyyət göstərir.

Qeyd etdiklərimizlə bərabər, təhsil naziri Mikayıl Cəbrayılın 20 iyul 2016-cı il tarixli əmri ilə Bakı şəhərindəki Məmməd Rahim adına 7 nömrəli tam orta məktəb 2016-2017-ci tədris ilindən ADPU-nun baza məktəbi kimi müəyyənləşib ki, bu da ölkəmizdə ardıcıl şəkildə həyata keçirilən təhsil islahatlarının, eləcə də yüksəkixtisaslı pedaqoji kadrların hazırlanması prosesinin tərkib hissəsidir və nəticə etibarilə təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşmasına xidmət edir.

Baş verən struktur dəyişiklikləri nəticəsində ADPU-nun fəaliyyət dairəsi genişləniib, professor-müəllim heyətinin və tələbə kollektivinin sayı xeyli artıb. ADPU-da hazırda filiallar və Pedaqoji Kolleclə birlikdə təxminən 20 minə yaxın tələbə təhsil alır. Universitetdə 67 elmlər doktoru, 61 professor, 273 dosent, 354 fəlsəfə doktoru çalışır. ADPU-da ali təhsilin bakalavriat səviyyəsində 22 ixtisas, magistratura səviyyəsində isə 18 ixtisas üzrə pedaqoji kadr hazırlanır. Universitetin 1 professoru AMEA-nın müxbir üzvü, 4 professoru isə əməkdar elm xadimidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin xüsusi diqqət və qayğısı ilə əhatə olunmuş ADPU bu gün öz inkişafının keyfiyyətə yeni mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Qarşımızda böyük strateji hədəflərimiz, ali məqsədlərimiz var. Hazırda ADPU-da şəffaf və obyektiv təhsil mühitinin yaradılması, yeniliyin və müasirliyin təmin edilməsi, qabaqcıl beynəlxalq təcrübənin öyrənilərək tətbiq olunması, bazar iqtisadiyyatının tələblərinə uyğun rəqabətqabiliyyətli mütəxəssislərin hazırlanması əsas vəzifələrdir. Müasir əmək bazarının tələbləri öyrənilməli və bu tələblərə cavab verə biləcək pedaqoji kadrların hazırlanması istiqamətində səmərəli və məqsədyönlü iş aparılmalıdır. Fəaliyyəti uyğun gələn və yaxud eyniyönlü kafedralar birləşdirilməli, kafedralar, elmi-tədqiqat laboratoriyaları fəaliyyətlərini yenidən qurmalı və yüksək elmi nəticələrə nail olmalıdırlar.

ADPU-da maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsi, ali pedaqoji təhsilin məzmun və formasının təkmilləşdirilməsi, professor-müəllim heyəti və tələbə kollektivi arasında mənəvi-psixoloji mühitin sağlamlaşdırılması istiqamətində əməli tədbirlər həyata keçirilir. Struktur islahatlarının həyata keçirilməsi, idarəetmənin optimallaşdırılması, fəaliyyətinin nəticələrinə görə cavabdeh, şəffaf və səmərəli tənzimləmə mexanizmlərinə malik idarəetmə sisteminin formalaşdırılması və universitetin idarə edilməsinin qabaqcıl beynəlxalq təcrübə əsasında yenidən qurulması istiqamətində ciddi addımlar atılır. Tədrisin məzmununun müasirləşdirilməsi, ADPU-nun inkişafı, fəaliyyətinin yenidən qurulması ilə bağlı fəaliyyət planının hazırlanması, tədris işi ilə bağlı dünya təcrübəsinin, habelə ölkədə toplanmış qabaqcıl təcrübənin öyrənilməsi və tətbiq edilməsi, peşə hazırlığı fənləri ilə yanaşı, xarici dillərin tədrisinin gücləndirilməsi, tədris planlarının təkmilləşdirilməsi, tələbələrə dərslər və dərslər vəsaitləri ilə təminatın yaxşılaşdırılması, kitabxana fəaliyyətinin modernləşdirilməsi, elektron

kitabxana şəbəkəsinin, rəqəmsal təhsil resurslarından istifadə imkanlarının genişləndirilməsi və beynəlxalq informasiya resurslarına çıxış imkanlarının təmin edilməsi qarşımızda dayanan əsas vəzifələrdir. Elmi-tədqiqat laboratoriyalarının işi yenidən qurulmalı, elmi-tədqiqatların dövlət sifarişli və grant layihələri əsasında maliyyələşdirilməsi mexanizmi hazırlanmalı, elmi-tədqiqat laboratoriyalarının işinin təşkilində innovativ fəaliyyəti stimullaşdıran grant sisteminin yaradılması və tətbiqi istiqamətində tədbirlər həyata keçirilməli, təhsilin keyfiyyətinin təminatı üzrə yeni sistem və keyfiyyətin monitorinqi və qiymətləndirmə mexanizmləri yaradılmalıdır. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları əsaslı təlim metodologiyasının tələblərinə uyğun infrastruktur yaradılmalı, universitetin bütün struktur bölmələri kompüter avadanlıqları ilə təchiz olunmalı, professor-müəllim heyətinin və hər bir tələbənin internetə rahat çıxışı təmin edilməli, professor-müəllim heyətinin peşəkarlıq səviyyəsinin daim yüksəlməsini təmin edən yeni sistem yaradılmalı, bu məqsədlə də yeni ixtisasartırma və rəqabətəsaslı təlimlər sisteminin yaradılmasına başlanılmalı, ayrı-ayrı ixtisaslar və fakültələr üzrə reyting sistemi formalaşdırılmalıdır. ADPU-da, onun filiallarında və ADPK-də tələbələrə bilik və bacarıqlarının qiymətləndirilməsi qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılmalıdır.

Qeyd etmək istəyirəm ki, diferensial əməkhaqqı sistemi ali təhsilin modernləşməsində mühüm rol oynayır. Buna görə də sağlam və ədalətli rəqabət şəraitində əməkdaşların maddi motivasiyasının yaxşılaşdırılması məqsədilə sərəjstə və nəticə əsaslı diferensiallaşdırılmış rəqabətqabiliyyətli əməkhaqqı sisteminin yaradılması vacib vəzifələrdir. Eyni zamanda əməkdaşların icra intizamı, təşəbbüskarlıq, xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və əmək intizamına nəzarət xidmətinin gücləndirilməsi, ADPU-nun fəaliyyəti ilə bağlı marketing və ictimaiyyətə əlaqələr işinin təşkili, universitetin fəaliyyəti ilə bağlı təbliğət və təşviqatın genişləndirilməsi istiqamətində əməli tədbirlərin həyata keçirilməsi də olduqca vacibdir. ADPU-da mütəmadi olaraq respublika və beynəlxalq miqyaslı konfranslar, simpoziumlar, seminarlar, treninqlər, olimpiadalar, təhsil karyera sərgiləri keçirilməli, beynəlxalq tələbə mübadiləsi gerçəkləşdirilməli, orta təhsil müəssisələri ilə əlaqələr genişləndirilməlidir. Həmçinin ADPU öz məzunları ilə sıx əlaqə saxlamalı, onları universitetin ümumi inkişaf prosesinə cəlb etməlidir. Universitet elmi kəşflərin və ixtiraların biznes layihələri, grant layihələri ilə birləşdiyi bir məkana çevrilməlidir. Tələbə-gənclər universitetin idarə edilməsinə yaxından cəlb edilməli, onların yaradıcı təşəbbüsləri nəzərə alınmalıdır. Universitetin saytının rus və ingilis dillərində versiyaları hazırlanmalı, yeni loqosu yaradılmalı, veb-səhifəsi yenilənməli, daxili radio yaradılmalı, təhsilin idarə edilməsində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının imkanlarından maksimum istifadə edilməli, kütləvi informasiya vasitələri ilə əməkdaşlığı genişləndirilməlidir.

2016-2017-ci tədris ilinin elmi-statistik təhlilini də diqqətinizə çatdırmağı məqsəduyğun hesab edirəm. İlk olaraq qeyd etmək istəyirəm ki, universitetdə yaradılmış Sənəd Qəbulu Komissiyası (SQK) 15-31 avqust tarixlərində bu ali məktəbin Bakı şəhəri, Səbail rayonu, Üzeyir Hacıbəyli küçəsi, 68 ünvanında yerləşən 1 nömrəli tədris korpusunda şənbə və bazar günləri istisna olmaqla hər gün saat 09:00-dan 17:00-a kimi fəaliyyət göstərib. Tələbə-gənclərin qeydiyyatı zamanı növbəlilik prinsipinin, qayda-qanunun və nizam-intizamın qorunması diqqət mərkəzində saxlanılıb. SQK universitetə qəbul olunmuş I kurs tələbələrini qanun çərçivəsində və çevik şəkildə qeydiyyata alınmalarına və sənədləşmənin düzgün aparılmasına nəzarət edib. ADPU-da fəaliyyət göstərən 8 fakültənin dekanları, dekan müavinləri və əməkdaşları, eləcə də Tələbə Gənclər Təşkilatının üzvləri tələbələrə qeydiyyata alınmasında yaxından iştirak ediblər. Qeydiyyat zamanı universitetlə tələbələr arasında imzalanan ikitərəfli müqavilədə nəzərdə tutulmuş öhdəliklər onlara aydın izah edilib. Bir sözlə, universitetdə qeydiyyat çevik, mütəşəkkil və qanun çərçivəsində həyata keçirilib. Həmçinin filiallarda yaradılmış sənəd qəbulu komissiyaları da öz işlərinin öhdəsindən layiqincə gəliblər.

ADPU və onun filiallarına 2016-2017-ci tədris ilində tələbə qəbulunun nəticələri isə bu ali təhsil müəssisəsinin inkişaf istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından maraqlıdır. Belə ki, 2016-2017-ci tədris ilində ADPU-nun Azərbaycan bölməsinə 2090, rus bölməsinə 230 tələbənin qəbul edilməsi nəzərdə tutulmuşdu.

Hazırda qeydiyyatdan keçənlərin sayı 2159 nəfərdir. 1258 tələbə dövlət sifarişli, 896 tələbə isə ödənişli əsaslarla qəbul olub. Digər ali təhsil

müəssisələri ilə müqayisədə ADPU-ya dövlət sifarişli yerlərin çoxluğu müəllim peşəsinə qəbul olunanlara dövlət tərəfindən rəğbətəndirmənin tətbiqinin nəticəsidir.

Bu il "Fizika müəllimliyi", "İnformatika müəllimliyi", "Coğrafiya müəllimliyi", "Korreksiyaedici təlim", "Məktəbəqədər təlim və tərbiyə", "Təhsildə sosial-psixoloji xidmət", "Kimya və biologiya müəllimliyi", "Təsviri incəsənət müəllimliyi", "Fiziki tərbiyə və çağırışa qədərki hazırlıq müəllimliyi" (qızlar üçün fiziki tərbiyə) ixtisasları üzrə ilk dəfə rus bölməsinə tələbə qəbulu aparılmışdır.

Qeyd olunmalıdır ki, əvvəlki illərdə rus bölməsinə yalnız "Tarix müəllimliyi", "Riyaziyyat müəllimliyi", "İbtidai sinif müəllimliyi" və "Biologiya müəllimliyi" ixtisasları üzrə tələbə qəbulu aparılırdı. Bu il isə rus bölməsinə 14 ixtisas üzrə tələbə qəbulu aparılıb və 140 tələbə qəbul olunub. Bu da əvvəlki illərlə müqayisədə müsbət göstəricidir.

Cari ildə 500 və 500-dən yuxarı bal toplayıb müəllimlik ixtisasını seçənlərin sayı 117 nəfərdir.

Universitetə yeni tədris ilində qəbul olunmuş və qeydiyyatdan keçmiş tələbə-gənclərlə aparılan sosioloji sorğunun nəticələri göstərir ki, bu gənclər düşünülmüş şəkildə, ürəklərinin hökmü ilə və böyük həvəslə müqəddəs, şəərəfli, eyni zamanda, məsuliyyətli peşə olan müəllimiyə seçiblər. Belə ki, sorğuda iştirak edən tələbələrin 70-80%-i müəllim peşəsinə sevdiklərini bildirir və ADPU-da keyfiyyətli ali təhsil alacaqlarına inanırlar. Sorğuda iştirak edən həmin tələbələrin fikirlərinə görə, strateji hesab olunan pedaqoji sahədə fəaliyyət göstərən tələbə, onların mükəmməl təhsil alacaqları ali təhsil müəssisəsi ilə daha çox bağlıdır. Bu ali təhsil müəssisəsi isə ADPU-dur.

Ayrı-ayrı ixtisaslara 2015-2016-cı tədris ilində qəbulun nəticələrinin müqayisəsində də maraqlı doğuran məqamlar var. Belə ki, ötən tədris ilində "Fizika müəllimliyi" ixtisasına maksimum qəbul balı 372, bu il isə 509 bal olmuşdur.

Ötən tədris ili ilə müqayisədə bu il "Tarix və coğrafiya müəllimliyi" ixtisasına yüksək balla daxil olanların sayı xeyli artmış, maksimum bal həddi 504-dən 603 bala yüksəlmişdir. Bu ixtisas üzrə keçən il cəmi 3 nəfər 500 bal topladıqı halda, bu il onların sayı 13 nəfər olmuşdur.

"Korreksiyaedici təlim" ixtisasına keçən il maksimum keçid balı 499 olduğu halda, cari ildə bu rəqəm 558 bala yüksəlmişdir.

Cari tədris ilində yüksək bal toplayaraq ADPU-ya dövlət sifarişli əsasında qəbul olunmuş tələbələr ümumilikdə universitetə qəbul olunmuş tələbələrin təxminən 80%-ni təşkil edir. Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzinin verdiyi məlumata görə, yeni tədris ilində ADPU-ya ali təhsilin bakalavriat pilləsində qəbul olunma faizi 97,18-dir. Magistratura səviyyəsində qəbul olunma faizi isə 92,42-dir. Bu göstəricilərə görə ADPU universitetlər arasında III yeri tutub. Bu il həm ali təhsilin bakalavriat səviyyəsində, həm də magistratura səviyyəsində göstəricilər əvvəlki illərlə müqayisədə uğurlu hesab edilməlidir.

ADPU-da əsaslı və cari təmir işləri həyata keçirilir. Bu da öz növbəsində təhsil-tədris və əmək şəraitinin yaxşılaşması, eləcə də universitetin yeni imicinin formalaşması üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bütövlükdə fəaliyyətimizdə Təhsil Nazirliyinin xüsusi qayğı və diqqətini hiss edirik.

Bir məqamı da vurğulamaq istəyirəm ki, bu il ADPU-ya qəbul olunmuş I kurs tələbələrini kollokvium və semestr imtahanları yazılı qaydada aparılacaqdır. Kollokvium və imtahanların yazılı formada keçirilməsində məqsəd tədrisin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq, şəffaflığı və obyektivliyi təmin etmək, eyni zamanda tələbə-gənclərin elmi dünyagörüşünün, məntiqi təkfəkkürünün, yaradıcı təxəyyülünün inkişaf etdirilməsinə, həmçinin onların yazı mədəniyyətinin və bütövlükdə ümumi mədəni səviyyələrinin yüksəlməsinə kömək etməkdir.

Sonda isə qeyd etmək istərdim ki, həyatımızın sürətlə dəyişməsi, inkişaf etməsi qarşımıza yeni tələblər və çağırışlar qoyur. Biz qarşımızda dayanan bütün vəzifələrin uğurlu həllinə məsuliyyət hissimizi dərinləndirərək etməklə bərabər, möhkəm nizam-intizam, o cümlədən yüksək peşəkarlığımız sayəsində nail ola bilərik. Yüksək səviyyəli pedaqoji kadrların hazırlanması, cəmiyyətdə müəllim peşəsinin nüfuzunun yüksəldilməsi, onların bilik və bacarıqlarının, peşəkarlıq səviyyələrinin yaxşılaşdırılması və bütövlükdə ölkəmizdə insan kapitalının formalaşması üçün əzmlə çalışmalıyıq. Yalnız bu halda strateji hədəflərimizə, ali məqsədlərimizə çata bilərik.

Bir filosofun dediyi kimi, müəllimlik insanları mədəniyyətə gətirir. Bu məsuliyyətli, şəərəfli və müqəddəs fəaliyyətimizdə kollektivimizə uğurlar arzulayıram.